

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/30, p. 625-634

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12456>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Prof. Dr. Mehmet Dursun ERDEM –
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ

This article was checked by iThenticate.

ORHAN VELİ’NİN ŞİİRLERİNDE ANLATIM ÖZELLİKLERİ VE YİNELEME SANATI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Erdoğan SARACOĞLU*

ÖZET

Orhan Veli, Türkçeyi çok iyi ve düzgün kullanan şairlerin başında gelmektedir. Ona göre şair, edebî anlatımdan kaçınmalı, eserlerini halkın anlayacağı halk diliyle yazmalıdır. Bu nedenle Orhan Veli’nin şiirlerindeki söz varlığı incelendiğinde görülecektir ki kullandığı sözcükler arasında daha çok ikilemeler, deyimler, konuşma diline özgü soru kalıpları, kalıp sözler ve özellikle de halkın kullandığı diğer çeşitli anlatım kalıpları bulunmaktadır. İşte Orhan Veli’nin şiirlerindeki ekileyici ve doğal söyleyişi sağlayan bu unsurlardır.

Ayrıca Orhan Veli, şiirlerinde gerçek yaşamdan etkilenecek gerçekçiliğe önem vererek halkın yaşamını dile getirmiş ve şiiri halka sevdirmiştir. Özellikle şiirlerinde savaş yıllarında yoksulluk içinde kıvranan bir kişinin ruh hâlini yansıtması, yaşama sevinci ile insan sevgisini, özgürlük temasıyla birleştirerek vermesi, onun bu özelliğinin temel göstergesidir. Ancak şairin son şiirlerinde duygusal ve toplumsal eğilimlerle birlikte hafif alaycı ve toplumsal yergi unsurları da bulunmaktadır. Bu nedenle Orhan Veli, monoton tarzda şiirler yazmamış; çeşitli aşamalardan geçerek kendini yenilemiş ve Cumhuriyet Dönemi Şiiri’ne damgasını vurarak hem kendi sanat çizgisini daha da ileriye taşımış; hem de şiirimize o güne kadar hiç kullanılmamış yeni sözcükler, yeni konular, yeni görüşler ve farklı biçimler kazandırmıştır.

Bu çalışmada, edebiyat alanında değerli hocalardan aldığı eğitimle sağlam bir alt yapıya sahip olan Orhan Veli’nin hem belirgin anlatım özellikleri üzerinde durulacak hem de kullandığı edebiyat sanatları içerisinde büyük bir öneme haiz olan “Yineleme Sanatı” tüm ayrıntılarıyla ele alınarak şiirlerinde kullandığı bu edebiyat sanatının her türüne örnekler verilmeye çalışılacaktır. Bilindiği gibi ikilemeler, Orhan Veli’nin şiirlerinde hem anlamı pekiştiren, hem de akıcılığı sağlayan önemli bir unsur olarak dikkat çekmekte ve anlatım özellikleri arasında önemli bir yer tutmaktadır.

---

* Yrd. Doç. Dr. Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: erdogansaracoglu@yahoo.com

Anahtar Kelimeler: Orhan Veli, söz varlığı, anlatım özellikleri, konuşma dili, yineleme sanatı.

A STUDY ABOUT THE FEATURES OF EXPRESSIONS AND WORK OF REPITITION OF ARTS IN ORHAN VELİ'S POETS

ABSTRACT

Orhan Veli is one of the poets who uses the Turkish language very well. According to him a poet must avoid using expressions full of ornamentation and write his work of art in a way that people can understand easily. Consequently when the vocabulary used in Orhan Veli's poems examined it is understood that the words used in his poems are mostly repetition of words, idioms and formation of questions peculiar to spoken language and especially other various expressions used by people. These components ensure effective and way of saying in his poets.

Also Orhan Veli is a poet who was affected by real life, expressed people's problems and made people love the poem. Especially in his poems he reflects a person who suffers from poverty during the war, and he makes this by the theme of freedom, so this indicates his special features. But in his latest poems nature of love, emotional and social tendency has a little mocking and also social satirical piece of writing is found. For this reason Orhan Veli not only wrote monotonous poems but he also renewed himself gradually and by influencing Republic Period Poetry, he both improved his artistic quality gradually and also assisted in gaining new words, subjects, vision and style which were not used until that time.

Orhan Veli had an education in literature from talented teachers and had a strong background. In this work of art features of expressions and "art of repetition" which is very important in his works of art will be mentioned in details and examples will be given to all sorts of literature used in his poems. Especially the repetition of words used in spoken language in Orhan Veli's poems attracts attention as a component which reinforces the meaning and fluency.

STRUCTURED ABSTRACT

Orhan Veli is one of most important poets of the Republic period. Because together with his fellows had initiated the Garip Movement which was an important period for Turkish poetry. Movement which brought new understanding, new voice, new outlook to the world and an good was important due to reflecting the thought system of its period as well. Orhan Veli and his fellows had been affected from the political developments and new thought movement and by bringing those new developments into the information of Republic period highbrows and Turkish public and created a new art movement. Besides, Garip Movement showed that form and substance of the poem must be taken into consideration together where in previous novelty seeking they seem

two separate elements and prepared a concrete poetry foundation for the future generations.

Orhan Veli is one of the poets who use the Turkish language very well. According to him poets must avoid from preciousness and write his poems in a public language that people can easily understand. Thus when the vocabulary of Orhan Veli's poems is analyzed, existence of mostly reduplications, idioms, questions typical to spoken language, routines and variety of expressions especially used by the public can be seen in the words used by him. Effective and natural articulations of Orhan Veli's poems are caused by those elements.

This is why, by using the Turkish fluently and clearly Orhan Veli expressed his world view in his works masterfully. Prof. Dr. Doğan Aksan says at page 47 of his work called "Language of Poetry and Language of Turkish Poetry" that "one of the characteristics which makes poems more attractive and makes them effective and permanent by bringing sincerity is a natural articulation for us". (Aksan 2005:47)

If we move from this perspective, we see that Orhan Veli directly reaches the type of natural and sincere expression by getting benefit from the current speaking language in his poems.

Reduplications, idioms, routines typical to spoken language, short and elliptical expressions, addressing the second persons and examples of wording special to public language are the most beautiful evidences of his given importance to the public language.

Orhan Veli who started to publish his poems in Journal Varlık with his fellows Melih Cevdet and Oktay Rifat in 1936 used the nick name of Mehmet Ali Sel in some of his poems. Three friends started to give examples from Garip Poems that will be making a breakthrough in Turkish Literature on 15th of September 1937 in Journal Varlık. With the publication of those poems Garip Literature Movement had started officially. In the foundation of Garip Movement thought to take a stand for old poetry tradition is dominating. Thus Orhan Veli expresses his views and thoughts on this subject in the preamble written for his poetry book called "Garip". Here is the starting point of "Garip". This preamble has a feature of being a poetica of Garip Poetry in a sense. The main subject here is the targeting the basic values of our old poetry understanding and criticizing the meaningless of them. Thus when they try to destroy the old understanding with criticism, they give attention to explain and express the new standard of judgement that they want to develop.

With this evaluation Orhan Veli argues that in new poetry perception old wording and meaning arts should not be relied on. Because those figures of speech show the real goods and real world differently than they really are and even magically.

Especially the reduplications that we use in spoken language so much strengthen the meaning in Orhan Veli's poems and make them more fluent. Poet who uses the reduplications in most of his poems gets closer to the spoken language and due to the euphony he gets rid of the monotony in articulation. Thus we aim to give attention to the repetition art that is one of the literature arts he used in his poems while we try to

---

Turkish Studies

define the expression characteristics of Orhan Veli's poems and to explain the types of this art with examples.

Besides Orhan Veli was a poet who gave importance to the realism which influenced from the real life and mentioned the problems of the public in this poems and made public to love poetry. Especially reflecting the psychology of a person struggling with poverty during the years of war, mentioning the joy of life and love of people in combination of freedom theme was the main indicator of his characteristic. However in the latest poems of the poet, love of nature and emotional and social trends were a bit sarcastic and there were some social satire elements. Thus Orhan Veli never wrote monotone poems; he improved himself by passing through from different stages and by leaving a mark to Republican period poetry he took his art level forward step by step and also he made our poetry to gain never used words, new subjects, new perspectives and new forms.

Besides Orhan Veli who was against to descriptive understanding, artistic and preciousity in poetry defends that poems should be written only with simple and understandable words. He gives importance to the integrity of meaning not the beauty of verses and parts. The language he used is public language. Expression must be unrounded and direct. For that reason main literary art seen in his poems is repetition art which is also used in spoken language. So in this study we focus on the repetition art used in the poems of Orhan Veli. Examples that we give are from the "All Poems, Orhan Veli" book published by Yapı Kredi Publications. (Veli 2016: 40 bs.) There are very different types of repetition art. Those were taken into consideration with the names used in linguistics studies as types of repetition and characteristics were mentioned.

In Orhan Veli poetry in addition to many literary arts, we see the existence of repetition art largely. This situation actually doesn't really confirm the ideas saying Orhan Veli didn't literary arts in his poetry all along and didn't rely on them. We think that a healthy judgement for this subject must be in this way: Orhan Veli considered the literary arts especially the repetition art in poetry as a figure speech used for strengthen the power of words and the meaning well in opposite to the old poetry tradition and put it into the essence of poetry. However he used the repetition art in completely different position than the basic values of old poetry that turned the imaginary world of the reader upside down with different wording games. Because of this feature of his poetry, Orhan Veli's poems are very similar to the spoken language. He gave importance to the integrity of meaning not the beauty of verses and parts in his poetry. Thus we believe that poems of Orhan Veli and other literary arts used by him must be examined well.

Although after the death of Orhan Veli "Garip Movement" takes place in our literature history as a literature movement with not so much viewers, most of the poets after Orhan Veli were sympathetic to Orhan Veli within the framework of protecting the literary tradition created together with them and accepted that he had an important place in Republic period Turkish poetry. Most important evidence for this is his book called "His all poems" published more than fifty times by different printing houses is still one of the widely read poetry books.

Turkish Studies

Keywords: Orhan Veli, Vocabulary, Features of Expressions, Spoken Language, Work of Arts of Repetition

GİRİŞ

Varlık Dergisi'nde 1936 yılında ilk şiirlerini lise yıllarından beri birlikte olduğu arkadaşları Melih Cevdet ve Oktay Rifat ile birlikte yayımlayan Orhan Veli, bazı şiirlerinde Mehmet Ali Sel takma adını kullanır. Üç arkadaş Türk Edebiyatında yeni bir çığır açacak olan Garip Şiirlerinden örnekler vermeye, Varlık'ın 15 Eylül 1937 tarihli sayısında başlarlar. Bu şiirlerin yayınlanmasıyla resmen Garip Edebiyat Akımı başlamış olur. "Garip" hareketinin temelinde eski şiir geleneğine karşı bir tavır alma düşüncesi hâkimdir. Nitekim Orhan Veli, bu konudaki görüş ve düşüncelerini "**Garip**" isimli şiir kitabı için kaleme aldığı önsözde dile getirmektedir. Zaten "Garip" in çıkış noktası da burada yatmaktadır. Bu önsöz, bir anlamda Garip Şiiri'nin poetikası niteliğindedir. Burada aslanan eski şiir anlayışımızın temel değerlerini hedef alma ve onların anlamsızlığını eleştirmedir. Bu eleştirme ile eski anlayışı yıkmaya çalışırken kendilerinin geliştirmek istediği yeni değer yargılarını anlatmaya ve açıklamaya özen göstermektedirler.

"Garip" önsözünde Orhan Veli, ağırlıklı olarak eski şiirin artık değerini yitirmiş olan söz ve anlam ile ilgili edebî sanatları gündeme getirir. Onların eski ile yeni arasında nasıl bir konumda olduğunu irdelemeye çalışır.

Orhan Veli'de Anlatım Özellikleri ve Sanat Anlayışı:

Orhan Veli, Garip ön sözünde eski şiir geleneğini oluşturan "söz ve anlam sanatları" nı şöyle yorumlamaktadır:

"Lâfız ve mâna sanatları çok kere zekânın tabiat üzerindeki değiştirici, tahrip edici hassalarından istifade eder. Bilgisini, terbiyesini geçmiş asırlara borçlu olan insan için bundan daha tabii bir şey yoktur. Teşbih, eşyayı, olduğundan başka türlü görmek zorudur. Bunu yapan insan acayip karşılanmaz, kendine hiçbir gayri tabiiilik isnat edilmez. Halbuki teşbihle istiarenden kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı kelimelerle anlatan adamı bugünün münevveri *garip* telâkki etmektedir. Hatâsı, muhtelif sapıtmalarla gelinmiş bir şiir anlayışını kendine çıkış noktası yapmasıdır. Yazının peyda olduğu günden beri yüz binlerce şair gelmiş, her biri binlerce teşbih yapmış. Hayran olduğumuz insanlar bunlara birkaç tane daha ilâve etmekle acaba edebiyata ne kazandıracaklar? Teşbih, istiare, mübalâğa ve bunların bir araya gelmesinden meydana çıkacak bir hayal zenginliği, ümit ederim ki, tarihin aç gözünü artık doyurmuştur." (Veli 2016: 21-22)

Bu değerlendirmeye göre şair, artık yeni şiir anlayışının eskimiş söz ve anlam sanatlarına pek itibar edilmemesi gerektiğini ileri sürmektedir. Çünkü bu söz sanatları gerçek eşyayı, dış dünyayı olduğundan farklı bir konumda, üstelik büyümlü bir biçimde gözler önüne sermektedir. Bir anlamda insanı esir almaktadır. Oysa bugünün aydını bu tür şiir anlayışını ve yapısını "garip" karşılamaktadır. Bu çıkış bir anlamda eski şiir anlayışına bir karşı duruştur.

Her ne kadar şair eski şiir geleneğinin süzgecinden süzülüp gelen söz ve anlamla ilgili edebî sanatlarını beğenmese ve artık onların "... tarihin aç gözünü doyurmuş olmalarını" ifade etmiş de olsa, ister istemez şiir sanatını oluşturan bu temel değerlere bütünüyle uzak durmaz; onların yakın deyişler biçimiyle, yeni imajlar yaratarak okuyucunun hayal ve duygu dünyasına hitap etmesini ön

plana alır; buna bir de “yalın Türkçe ile şiir yazma” ilkesi eklenir. Şiir, artık her kesimin her insanın anlayabileceği bir konuma indirgenir.

Şiirde ağırlıklı olarak sanat yapmaktan kaçınan Orhan Veli'nin en çok kullandığı yazınsal sanatların başında, konuşma dilinde de çokça kullanılan söz sanatları gelmektedir. Bu sanatlar arasında ise Yineleme (Tekrar), Tenasüp (İlgileme), Tezat (Karşıtlık) ve İstifham (Sorulama) sanatları çoklukla dikkati çekmektedir.

Yineleme sanatı, Türk şiirinin her döneminde ve her türünde görülen bir sanattır. Ayrıca konuşma dilinde de bir anlatım özelliği olarak anlamı pekiştirmek için sık sık farkında olmadan yineleme sanatına başvurulur. Üstelik bu “yineleme” sanatını Servet-i Fünun şairleri, Divan Şiiri tarzından farklı bir kurguda kullanmaya özen göstermişlerdir. Söz gelişi Tevfik Fikret, “yağmur” şiirinin ilk bendinde:

“Küçük, muttarid, muhteriz darbeler
Kafeslerde, camlarda pür-ihizâz;
Olur dem-be-dem nevha-ger, nağme-sâz
Kafeslerde, camlarda pür-ihizâz;
Küçük, muttarid, muhteriz darbeler...” (Akyüz 1985:246)

Yineleme sanatını ilk iki ve son iki dizeyi dönüşümlü olarak uygular, son bendde ise bu kurguyu aynen tekrarlar.

“Küçük, pür-heves, gevherîn katreler
Sokaklarda, damlarda pür-ihizâz;
Olur muttasıl nevha-ger, nağme-sâz
Sokaklarda, damlarda pür-ihizâz;
Küçük, pür-heves, gevherîn katreler” (Akyüz 1985:247)

Servet-i Fünun şairleri bu kurguyu batı şiirinin “sone”, “terza-rima” gibi nazım tarzına uygulamaya çalışırken şiirde ritmik havayı yaratmayı amaçlıyorlardı. Aynı yeni söyleyiş tarzı İkinci Meşrutiyet sanatçılarından bol bol denendi. Ali Canip Yöntem “Sokak Feneri” adlı şiirinde “terza-rima”nın ilk bendinin ilk dizesi ile şiirin müstakil olan son dizesini:

“Ölü bir camdan ağlayan korku...” (Akyüz 1985:646-647)

biçiminde oluşturuyordu.

Faruk Nafiz ise on iki dizeden oluşan tek bendlik “Gurbet” adlı şiirinin ilk ve son dizesini:

“Bu köy ıssız bir diyâr, münzevîler beldesi...” (Akyüz 1985:857-858)

biçiminde kurguluyordu.

ORHAN VELİ'NİN ŞİİRLERİNDE YİNELEME SANATI

Şiirde betimleyici anlayışa, sanatlı ve süslü anlatıma karşı çıkan Orhan Veli, şiirin sadece yalın ve anlaşılır sözcüklerle yazılabileceğini savunmaktadır. Bu nedenle onun şiirleri konuşma diline çok yakındır. O, şiirde dize veya parça güzelliğine değil, anlam bütünlüğüne önem vermektedir. Kullandığı dil, halkın dilidir. Ona göre anlatım düz ve dolaysız olmalıdır. Bu nedenle onun şiirlerinde görülen yazınsal sanatların başında konuşma dilinde de kullanılan yineleme sanatı gelir. İşte biz bu çalışmamızda, Orhan Veli'nin şiirlerindeki yineleme sanatı üzerinde duracağız. Vereceğimiz örnekler, Yapı Kredi Yayınlarının yayımlanmış olduğu “Orhan Veli, Bütün Şiirleri” adlı kitaptan alınmıştır. Yineleme sanatının çok değişik türleri vardır. Bunlar, dilbilim çalışmalarında kullanılan adlarıyla yinelemenin türleri olarak örnekleriyle ele alınacaktır.

a. Çok Ekli Yineleme

Bir sözcüğün değişik eklerle yinelenmesi bu tür, şairin yazdığı şiirlerde çok sık olarak görülmektedir.

“Garip”in 1945 yılında ikinci basımı yapılan kitapta yer alan şairin çok okunan “Kitabe-i Seng-i Mezar II” adlı şiiri de tıpkı 1938 yılında “İnsan” adlı dergide yayınlanan “Kitabe-i Seng-i Mezar I” adlı şiiri gibi edebiyat dünyamızda büyük yankı uyandırır. Özellikle Hececiler tarafından yine yadırganır bu şiir büyük eleştiriler alır. Ancak diğer taraftan küçük bir grubun sosyal bir konuyu halk dili ile ve düz yazıya kayan bir anlatımla anlattığı için övgüler alan bu şiir, aldığı yergi ve övgülerle Orhan Veli'nin kısa bir süre içinde tanınmasına neden olacaktır. İşte bu şiirinde şair, almak fiilinden türetilen çok ekli yinelemeye örnek olacak üç sözcük kullanmıştır.

“Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar
Haklarını helal ederler elbet.
Alacağına gelince ...
Alacağı yoktu rahmetlinin.” (Veli 2016: 46)

“Karşı” adlı şiir kitabında yer alan Dalgacı Mahmut adlı şiirinde Orhan Veli, günübirlik yaşayan, geleceğini düşünmeyen bir kişi olarak kendi yaşam felsefesini anlatırken de çok ekli yineleme sanatını kullanmaktadır.

“Bir baş düşünürüm başımda
Bir mide düşünürüm midemde
Bir ayak düşünürüm ayağımda
Ne halledeceğimi bilemem.” (Veli 2016: 120)

b. Önyinelemeler

Dizelerin başındaki sözcüklerin ya da söz öbeklerinin yinelenmesidir. Önyineleme, Orhan Veli'nin şiirlerinde sık rastladığımız yineleme türlerindedir.

Orhan Veli'nin bazı şiirlerinde bir esprinin yergiye dönüştüğü çokça görülmektedir. Örneğin güzel görünmek için süslenen, dünyadaki önemli olaylarla hiç ilgilenmeyen sosyetik ve sadece kendini düşünen kadınların “Cımbızlı Şiir” de yaptıkları davranışlar gibi. Bu şiirde Orhan Veli özellikle anlamı pekiştirmek için önyineleme sanatını kullanmıştır.

“Ne atom bombası,
Ne Londra Konferansı;
Bir elinde cımbız,
Bir elinde ayna;
Umurunda mı dünya!” (Veli 2016: 98)

c. Artyinelemeler

Yineleme sanatının bu türü, dizelerin sonlarındaki sözcüklerin yinelenmesidir.

İnsan çoğu kez çaresizlik içine düşer; yapmak istediği şeyleri yapamaz. Tıpkı tüm işlerini solak olmadığı için daha çok sağ eliyle yapan bir kişinin sağ eli kırıldığı zaman, sol elini kullanamaması gibi. Şair burada kendi çaresizliğini kişileştirme sanatı yaparak sol eline acemi ve zavallı sıfatlarını yakıştırarak onu zavallı bir kişiye benzetirken artyineleme sanatını kullanıyor.

“Sarhoş oldum da
Seni hatırladım yine;
Sol elim,

Acemi elim,
Zavallı elim.” (Veli 2016: 39)

El yazısıyla yazdığı ve sonradan bir kâğıtta bulunan ancak sağlığında yayınlanamayan Aşk Resmigeçiti adlı şiirinde hayatına girdiği kadınları anlatan şair, şiirinin son bölümünde en çok bağlandığı kadın olan (büyük bir olasılıkla) Nahit Hanım’dan söz ederken yine arytineleme sanatını kullanmaktadır.

“Hür olsak der,
Eşit olsak der,
İnsanları sevmesini bilir
Yaşamayı sevdiği kadar.” (Veli 2016: 146)

d. *Metinsel Yineleme*

Metinsel yineleme, nakarata benzer kalıp halindeki yinelemelere denir. Şairin şiirlerinde görülen bu tür yinelemelerde genellikle iki edebî sanat bir aradadır. Burada hem metinsel yineleme, hem de istifham veya nida sanatları birlikte kullanılır. Bazı metinsel yinelemelerde dizedeki sözcükler aynen tekrarlanırken, bazı yinelemelerde ise iki dizedeki bir veya iki sözcük ya yer değiştirir veya yerini farklı sözcüklere bırakır. Örneğin şairin aşağıdaki “Bayram” adlı şiirinde başında ve sonunda kullanılan 2 dize, hem metinsel yineleme, hem nida hem sanatları olarak kullanılmış, ayrıca birinci dizedeki “sakın” sözcüğünün yerini son dizede “ne olur” sözcükleri almıştır.

Orhan Veli ilk şiirlerinden olan “Bayram” adlı şiirinde tıpkı “Robenson”, “Gemilerim” ve “Fena Çocuk” gibi şiirlerinde gördüğümüz çocukluk temasını işlemektedir. O, bu şiirlerinde çocukların ağzından çocuk yaşantısını, çocuk sevincini, onların duygularını ustaca anlatırken metinsel yineleme sanatını nida ve kişileştirme sanatları ile birlikte kullanmaktadır.

“Kargalar sakın anneme söylemeyin!

.....
Kargalar ne olur anneme söylemeyin!” (Veli 2016: 36)

Edebiyatımızda İstanbul şairi olarak tanınan şairlerin arasında Nedim, Yahya Kemal Beyatlı ve Orhan Veli’yi gösterebiliriz. Bu üç şairin İstanbul ile ilgili şiirleri ve İstanbul sevgisi kanımızca hiçbir zaman göz ardı edilemez. Bugün Boğaziçi’ndeki Rumeli Hisarı’nda bir erguvan ağacının altındaki mezarında yatan Orhan Veli’nin “İstanbul Türküsü” ve “İstanbul’u Dinliyorum” adlı şiirlerinde de metinsel yineleme sanatı yanında, “İstanbul Türküsü” adlı şiirinde çok ekli yineleme sanatı da bulunmaktadır.

“İstanbul’da Boğaziçi’nde
Bir fakir Orhan Veli’yim;
Veli’nin oğluyum,
Tarifsiz kederler içinde.

İstanbul’da Boğaziçi’ndeyim;
Bir fakir Orhan Veli,
Veli’nin oğlu;
Tarifsiz kederler içindeyim.” (Veli 2016: 74)

“İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı;

.....
İstanbul’u dinliyorum gözlerim kapalı;” (Veli 2016:115)

Orhan Veli'nin İstanbul’u Dinliyorum adlı şiiri, 6 bentten oluşmaktadır. Her bendin başında ve sonunda yukarıda örneğini verdiğimiz dizeler metinsel yineleme olarak geçmektedir.

e. Sözdizimsel Yinelemeler

Aynı sözdizimin kullanıldığı dizelerde ortaya çıkan ve yapısal koşutluğa yol açan bir yineleme türüdür.

Orhan Veli'nin “Efkarlanırım” ve “İstanbul’u Dinliyorum” adlı şiirlerinde sözdizimsel yineleme sanatı kullanılmaktadır.

“Mektup alır efkârlanırım
Rakı içer efkârlanırım
Yola çıkar efkârlanırım
Ne olacak bunun sonu bilemem.” (Veli 2016: 66)

“Alnın sıcak mı değil mi bilmiyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi bilmiyorum;” (Veli 2016: 116)

f. Zıt Koşut Yineleme

Bir bölüm ya da dize başındaki sözcük veya söz gruplarının aynı bölüm ya da dize sonunda yinelenmesine zıt koşut yineleme diyoruz. Orhan Veli şiirlerinde, zıt koşut yinelemeyi fazla kullanmamıştır.

Ancak “Kuşlar Yalan Söyler”, “Şanolu Şiir” ve Mehmet Ali Sel adıyla 1936 yılında yazdığı ve 1937’de varlık dergisinde yayınladığı eski biçimli şiirleri arasında yer alan “Açsam Rüzgâra” adlı şiirlerinde, zıt koşut yineleme sanatına rastlamaktayız.

“İnanma, ceketim, inanma
Kuşların söylediklerine;” (Veli 2016: 63)

“Kıskanma güzelim kıskanma;
Senin yerin başka,
Onun yeri başka.” (Veli 2016: 96)

“Ne hoş, ey güzel Tanrım, ne hoş
Maviliklerde sefer etmek!

.....
Ne hoş ey güzel Tanrım, ne hoş
İller,göller,kıtalar aşmak!” (Veli 2016: 164)

SONUÇ

Yukarıda verdiğimiz bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Bir başka deyişle Orhan Veli şiirinde, pek çok edebî sanatın yanında, özellikle büyük bir oranda yineleme sanatının varlığını da görmekteyiz. Bu durum ise, öteden beri Orhan Veli'nin, edebî sanatları şiirinde pek kullanmadığı

veya onlara itibar etmediği tarzındaki görüşleri pek doğrulamamaktadır. Bize göre bu konuda verilecek sağlıklı hüküm şöyle olmalıdır: Orhan Veli, şiir sanatındaki edebî sanatları ve özellikle de yineleme sanatını, eski şiir geleneği anlayışının tersine, sözün gücünü daha da pekiştirmek ve anlamı iyi açmak için kullanılan bir söz sanatı olarak değerlendirmiş ve şiirinin özüne yerleştirmiştir. Ancak eski şiirde çeşitli söz oyunları ile okuyucunun hayal dünyasını alt üst eden yineleme (tekrir) sanatını, tamamen eski şiirin temel değerlerinden farklı bir konumda işlemektedir. İşte şiirlerindeki bu özellik nedeniyle Orhan Veli'nin şiirleri, konuşma diline oldukça yakındır. O, şiirde dize ve parça güzelliğine değil, anlam bütünlüğüne önem vermektedir. Bu bakımdan Orhan Veli şiirinin ve kullandığı diğer edebî sanatların iyi irdelenmesinde yarar olduğuna inanmaktayız.

Türk şiirinin üzerinde durulması gereken bir dönemi olan Garip Hareketi'ni arkadaşları ile birlikte başlatan Orhan Veli, sadece edebî yönüyle değil, hem kendi döneminin düşünce sistemini yansıtması bakımından hem de şiiri basitleştirdiği yönündeki eleştirileri ile "İkinci Yeniler" in ortaya çıkmasına neden olduğu için de Cumhuriyet döneminin en önemli şairlerindedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (2005). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Bilgi Yay.
- Akyalçın, Necmi (2007). *Türkçe İkillemeler Sözlüğü*. Ankara: Anı Yay.
- Akyüz, Kenan (1985). *Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi Yay.
- Bezirci, Asım (1991). *Orhan Veli*. İstanbul: Altın Kitaplar Yay.
- Ercilasun, Bilge (1994). *Orhan Veli Kanık*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yay.
- Fuat, Mehmet (2002). *Orhan Veli*. İstanbul: Adam Yay.
- Güneş, Zeliha (2007). *Cemal Süreyya'nın Şiir Dili*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Hatipoğlu, Vecihe (1971). *İkileme*. Ankara: TDK Yay.
- Kaplan, Mehmet (2007). *Şiir Tahlilleri 2*. İstanbul: Dergâh Yay.
- Kolcu, A. İhsan (2009). *Orhan Veli'nin Poetikası*. Erzurum: Salkımsöğüt Yay.
- Veli, Orhan (2016). *Bütün Şiirleri*. İstanbul: 40.bs. Yapı Kredi Yay.